

LIETUVOS
ADVOKATŪRA

Duomenys kaupiami Juridinių asmenų registre, kodas 300099149, Tiltų g. 17, LT-01101 Vilnius, www.advokatura.lt
Tel. +370 5 262 4546, faks. +370 5 212 1859, el. p. la@advokatura.lt, a. s. SEB bankas LT877044060001030612

Lietuvos Teisingumo Ministerijai

2020-09- 4 Nr. 1136

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-657
12, 22, 22², 22⁵, 23, 23³, 25, 27, 28, 29³, 32, 40 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO
PAPILDYMO 35¹ IR 35² STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO**

Lietuvos advokatūra (toliau – Advokatūra), susipažinusi Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo (toliau – VTAĮ) Nr. I-657 12, 22, 22², 22⁵, 23, 23³, 25, 27, 28, 29³, 32, 40 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 35¹ ir 35² straipsniais įstatymo projektu (toliau – Projektas), teikia pastabas dėl šio projekto.

Projektu siūloma panaikinti VTAĮ 22 straipsnio 1 dalies 5 punktą, kuris numato, kad Lietuvos advokatūros advokatų taryba ar jos sudarytas organas nagrinėja vartotojų ir advokatų ginčus dėl teisinių paslaugų.

Taip pat Projektu siūloma papildyti VTAĮ septintąjį skirsnį 35¹ straipsniu, pagal kurį, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (toliau – Tarnyba) nustatytų vartojimo sutarčių nesąžiningas sąlygas pagal Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnį.

Pagal Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo (toliau – Advokatūros įstatymas) 51 straipsnio 2 dalį, klientų ir advokatų ginčus dėl teisinių paslaugų Lietuvos advokatūroje nagrinėja Lietuvos advokatūros advokatų taryba ar jos sudarytas organas. Šiame kontekste pažymėtina, kad pagal Advokatūros įstatymo 51 straipsnio 3 dalį, klientas – fizinis asmuo, kuris su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiais tikslais (vartojimo tikslais) siekia sudaryti ar sudaro sutartį su advokatu dėl teisinių paslaugų, turi teisę kreiptis į Lietuvos advokatūros advokatų tarybos sudarytą komisiją dėl šios sutarties standartinių sąlygų nesąžiningumo nustatymo. Iš 2015 m. birželio 10 d. Lietuvos Respublikos Seimo teisės ir teisėtvarkos komiteto, kaip pagrindinio komiteto, išvados dėl Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo Nr. IX-2066 17, 22 ir 60 straipsnių pakeitimo projekto aiškiai matyti, kad Advokatūros įstatymo 51 straipsnio 3 dalies atsiradimą paskatino Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teisingumo Teismas) 2015 m. sausio 15 d. sprendimas byloje C-537/13 *Šiba*, kuriuo Teisingumo Teismas nusprendė, kad 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais turi būti aiškinama taip, kad ji taikoma tipinėms teisinių paslaugų sutartims, sudarytoms tarp advokato ir fizinio asmens, kuris veikia siekdamas su jo verslu, prekyba ar profesija nesusijusių tikslų.

Minėtame sprendime nurodoma, kad konkrečiai parengta sutarties sąlyga, visų pirma dėl advokato honoraro, galėtų, bent jau netiesiogiai atskleisti tam tikrus advokato ir jo kliento santykių aspektus, kurie turėtų likti paslapyje, tačiau tokia sąlyga būtų suderinta atskirai ir dėl to jai Direktyva 93/13 nebūtų taikoma. Taigi Advokatūros įstatymas nustato kliento, kaip vartotojo statusą teisinių paslaugų sutarties standartinių sąlygų, kurios nėra aptariamoms individualiai, (ne)sąžiningumo aspektu, kai klientas siekia sudaryti ar sudaro sutartį su advokatu dėl teisinių paslaugų. Atsižvelgiant į tai, atkreiptinas dėmesys į žemiau išdėstytus argumentus.

Pirma, papildžius VTAĮ septintąjį skirsnį Projektu siūlomu 35¹ straipsniu, bus du subjektai – Tarnyba ir Advokatūra, kurie nustatinės tarp klientų ir advokatų sudarytų teisinių paslaugų sutarčių, standartinių sąlygų, kurios nėra aptariamoms individualiai, (ne)sąžiningumą. Tai reiškia, kad šie subjektai spręs identiško pobūdžio ginčus. Dėl to, gali susidaryti tokios situacijos, kai Tarnyba ir Advokatūra vienu metu spręs tą patį ginčą arba kažkuris iš šių subjektų spręs tą patį ginčą, kuris jau buvo išspręstas

kito subjekto. Toks teisinis reguliavimas yra ydingas. Apibendrinant, pažymėtina, kad VTAĮ nuostatos negali būti keičiamos kartu nekeičiant Advokatūros įstatymo nuostatų. Tačiau, Advokatūros nuomone, Advokatūros įstatymas laikytinas specialiuoju įstatymu VATĮ atžvilgiu. Advokatūros įstatymo nuostatos yra sėkmingai vykdomos, todėl nėra suprantama, kodėl Teisingumo ministerija ir vėl mėgina kištis į Advokatūros savivaldą, kad ir netiesioginiu būdu.

Antra, Advokatūra pagal savo veiklos tikslus ir funkcijas yra vienintelis kompetentingas subjektas, kuriam Advokatūros įstatymas pavedė vykdyti advokatų koordinavimo ir kontroliavimo funkcijas, į kurias be kita ko patenka ir teisinių paslaugų standartinių sutarčių sąžiningumo vartotojų atžvilgiu užtikrinimas. Taip yra todėl, kad Advokatūra pagal savo paskirtį ir yra tas subjektas, kuris pagal savo kompetencijas privalo išmanyti ir išmano advokatų veiklos pobūdį, specifiką ir niuansus. Tuo tarpu, Tarnybai tokios kompetencijos nėra priskirtos ir jų negali turėti, nes ji neturi Advokatūros kompetencijos ir galimybių (Advokatūra turi jau virš 100 metų savo veiklos patirtį, tradicijas, principus ir įsipareigojimus). Atsižvelgiant į tai, Tarnybai sprendžiant tarp advokato ir klientų sudarytos teisinių paslaugų sutarties standartinių sąlygų sąžiningumo klausimą, neturint pastarųjų žinių advokato veikloje, gali būti priimti kvestionuoti sprendimai, dėl kurių advokato arba jo kliento interesai gali būti pažeisti. Taip pat, siekiant mažinti teismų darbo krūvį, turi būti kiek įmanoma labiau sumažinamos potencialios galimybės priimti kvestionuotinus sprendimus advokato ar jo kliento atžvilgiu, kurių pagrįsto apskundimo galimybė didesnė, kai pastaruosius klausimus sprendžia ne tas subjektas, kuris specializuojasi advokato veiklos srityje. Kita vertus, siekiant to išvengti, Tarnyba turėtų plėsti savo personalą advokatų veiklos specialistais, tačiau tai reikštų papildomų valstybės lėšų poreikį, kai šios išlaidos nėra būtinos esant subjektui – Advokatūrai, kuri jau nagrinėja advokatų ir jų klientų sudarytų teisinių paslaugų sutarčių standartinių sąlygų sąžiningumo klausimus.

Taip pat, šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad Advokatūrai yra pavesta atlikti advokatų veiksmų/neveikimo atitikimą advokato veiklos principams ir advokato etikai (Advokatūros įstatymo X skirsnis). Kadangi advokato veikla apima ir teisinių paslaugų sutarčių standartinių sąlygų sąžiningumą, visada kada yra nagrinėjamas kliento skundas, kuris bent kiek susijęs su šiuo klausimu, svarstant drausmės bylos iškėlimo klausimą ir/ar drausmės bylą, kartu su kitais galimais advokato padarytais pažeidimais ir būtent jų kontekste Advokatūros organai svarsto teisinių paslaugų sutarčių standartinių sąlygų sąžiningumo klausimą. Tuo tarpu Tarnyba, vertinti advokato veiklos principų ir etikos galimų pažeidimų neturi teisės, todėl dažnu atveju negali tinkamai vertinti teisinių paslaugų standartinių sąlygų sąžiningumo.

Trečia, vienas iš advokato veiklos kertinių principų yra advokato nepriklausomumas (Advokatūros įstatymo 5 str. 1 p.). Nepriklausomumas be kita ko yra suprantamas kaip apsauga nuo bet kokios valdžios institucijos kišimosi į advokato ir kliento santykį, išskyrus įstatymu apibrėžtus išimtinis atvejus. Situacijose, kuriose advokatai, kurie atstovauja savo klientus prieš Tarnybą ir dėl kurių kiti klientai pateiktų skundą Tarnybai dėl galimai teisinių paslaugų standartinių sąlygų nesąžiningumo, Tarnybai būtų labai palanki galimybė savo sprendimu pripažinti advokato sudarytos sutarties standartinę sąlygą nesąžininga ir taip bandyti įtakoti advokato veiksmus byloje prieš Tarnybą. Tokiu būdu būtų sudarytos visos realios prielaidos įtakoti advokato nepriklausomumą.

Ketvirta, pagal Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo (toliau - TPI) 3 straipsnio 2 dalies 4 punktą, teisėkūros atvirumo ir skaidrumo principas reikalauja, kad, be kita ko, būtų žinomas teisinio reguliavimo poreikis. Taip pat, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams, *inter alia*, kad turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna, taip pat kad teisinis reguliavimas turi būti santykinai stabilus¹. Taigi siūlomi VTAĮ pakeitimai turi turėti ne bet koki poreikį, o tokį, kuris sudarytų pakankamą pagrindą keisti nusistovėjusią teisinę tvarką. Kitaip tariant, turi būti ypatingai argumentuota, pagrįsta ir dėl to būtina keisti esamą teisinį reguliavimą (pvz., esamas teisinis reguliavimas neatitinka tam tikrų Konstitucijos, ES teisės, kitų įstatymų reikalavimų, yra neefektyvus). Šiame kontekste pabrėžtina, kad Projekto lydinčiame dokumente nurodoma, kaip vienas iš Projekto tikslų, nurodomas siekimas efektyvesnio vartojimo ginčų neteisminio sprendimo, skatinant pardavėjus, paslaugų teikėjus kuo anksčiau taikiai išspręsti ginčus (ypač mažos vertės) su vartotojais ir

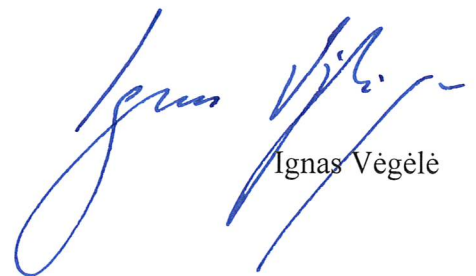
¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas. *Valstybės žinios*, 2004-12-18, Nr. 181-6708.

sumažinti Tarnybos vartojimo ginčų neteisminio sprendimo krūvį. Atsižvelgiant į šiame rašte aptariamus aspektus, reikia paminėti, kad grindžiant Projektą, jo iniciatorius nurodo, jog Projektu siekiama užtikrinti Valstybės kontrolės 2019 m. liepos 16 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VA-4 „Ar užtikrinama vartotojų teisių apsauga“^[1] (toliau – Ataskaita) pateiktų rekomendacijų, susijusių su vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų kontrole ir vartojimo ginčų neteisminiu sprendimu, įgyvendinimą. Ataskaitoje kalbant apie sutarčių nesąžiningų standartinių sąlygų klausimų sprendimą, buvo akcentuojama būtent tai, kad vartotojai palankaus jiems sprendimo turi ilgai laukti, kaip vieną iš priežasčių nurodant būtent tai, kad Tarnybos sprendimai neturi vykdomojo dokumento galios ir jų nevykdymo atveju Tarnyba turi kreiptis į teismą. Tuo tarpu, Advokatūros sprendimai dėl teisinių paslaugų teikimo nesąžiningų standartinių sąlygų yra priverstinai vykdytini sprendimai ir kartu laikomas vykdomuoju dokumentu (Advokatūros įstatymo 51 str. 3 d.). Be to šie sprendimai įvykdomi 100 proc. Taip pat, Ataskaitoje nėra nurodyta jokių priežasčių ir rekomendacijų, dėl kurių teisinių paslaugų sutarčių standartinių sąlygų sąžiningumo tikrinimo funkcija turėtų būti perduota Tarnybai. Be to, Ataskaitos rekomendacijose kaip tik nurodoma, kad reikia mažinti Tarnybos nagrinėjamų vartojimo ginčų skaičių atsižvelgiant į kitų institucijų kompetencijas nagrinėti minėtus ginčus (Ataskaitos Rekomendacijos eilės Nr. ataskaitoje - 3.1., veiksmas/priemonė/komentarai - 1 punktas). Taip pat, nėra aišku, kaip minėtos funkcijos perdavimas Tarnybai pasitarnaus Projekto tikslui - bus efektyvesnis vartojimo ginčų neteisminio sprendimas. Yra pakankamai akivaizdu, jog minėtos funkcijos perdavimas Tarnybai kaip tik prieštarauja kitam Projekto, o kartu ir Ataskaitos tikslui - sumažinti Tarnybos vartojimo ginčų neteisminio sprendimo krūvį.

Atsižvelgiant į visa tai kas išdėstyta, siūlytina atsisakyti Projekto dalies, pagal kurią Tarnybai norima suteikti teisę nustatinėti vartojimo sutarčių nesąžiningas sąlygas pagal Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnį.

Pagarbiai

Advokatų tarybos pirmininkas

Ignas Vėgėlė